

Digitale hjelpemidler til eksamen på Det juridiske fakultet

Notat som utgangspunkt for å diskutere hjelpemidler til skoleeksamen fremover

Utarbeidet av Randi Saunes, Hilde Westbye og Anne Margit Tvenge

Det kan tenkes forskjellige alternative løsninger for tilgang til Lovdata Pro og digitale hjelpemidler på skoleeksamen:

1. Fremdeles begrenset tilgang til rettskilder i Lovdata Pro, slik det er i dag.
2. Tilgang til flere rettskilder, men ikke hele Lovdata Pro. Og se på regelverket i Lovdata Pro eksamensversjon.
3. Tilgang til alt i Lovdata Pro. Ingen regler for utvalg og innarbeidelse, men fortsatt ikke tilgang til internett.
4. Også tilgang til andre rettskilder, databaser ol. Men valgt ut slik at det kan stenges for internettkommunikasjon.
5. Åpent internett. Åpen bok – også trykt materiale?

Løsning 1. Fremdeles begrenset tilgang til rettskilder i Lovdata Pro, slik det er i dag.

På skoleeksamen i silurveien har studentene tilgang til en begrenset Lovdata Pro-løsning. I praksis fungerer det slik at fakultetet har mulighet til å velge hvilke rettskilder i Lovdata Pro studentene kan ha tilgang til, og silurveien drifter en teknisk løsning hvor de enkelte studenters Lovdata-brukere lukkes ned med tilgang til de begrensede rettskildene mens eksamen pågår. Studentene logger seg inn på eksamen med sitt eget brukernavn og passord i Lovdata Pro.

Studentene vil for tiden ha tilgang til disse rettskildene på skoleeksamen (et par unntak i valgmenyer, hvor det er gjort manuelle tilpasninger): Lover og forskrifter, rettsavgjørelser fra Høyesterett og Lagmannsretter, samt noen internasjonale rettskilder, som EØS/EU (EØS-avtalen, traktater, direktiver, forordninger, avgjørelser fra EU-domstolen på dansk og engelsk osv.), traktater (de som finnes i Lovdata Pro, alle traktater finnes ikke der), ICJ-avgjørelser (utvalgte som faglærer har ønsket), EMD-avgjørelser (de fleste finnes søkbare i Lovdata Pro, men bare et utvalg, som faglærer har ønsket, finnes i versjon som kan innarbeides).

Det er også et regelverk som bestemmer hva studentene kan forberede av utvalg og innarbeidelser. Utvalg: Studentene kan forberede seg til eksamen ved å lage utvalg av rettskilder i Lovdata Pro, de får bare tilgang til de tillatte rettskildene i sine utvalg på skoleeksamen. Utvalg og dokumentene i utvalget kan navngis fritt, men bare med inntil 30 tegn. Innarbeidelser og henvisninger de kan forberede til skoleeksamen: Dette må følge et regelverk som er satt og som forvaltes automatisk ved innstillinger i Lovdata Pro på skoleeksamen, bl.a. med tillatte henvisningsord.

Effekter av å ha en nedstengt og begrenset Lovdata Pro på skoleeksamen: For utvalg, innarbeidelser og henvisninger har det før pandemien vært enkelte utfordringer ved gjennomføringen av skoleeksamen, enten ved at studenter har gjort feil selv, eller at det har skjedd feil i Lovdata Pro. Dette har ført til noen klager eller oppfølging for eksamensadministrasjonen. Eksamensseksjonen har måttet ha beredskapsplaner og styrket bemanning i forbindelse med eksamen for å sikre god gjennomføring for studentene. Studenter har rapportert at andre studenter har fuskert ved omgåelse av reglementet som ligger i Lovdata Pro. Vi har hatt kontakt med Lovdata om dette, og det var mye som tydet på at flere studenter brukte Lovdata Pro aktivt i eksamensforberedelser på måter som ikke var tilsiktet var fakultetets side. Ved hjemmeeksamen har ikke disse utfordringene vært oppe.

Løsning 2. Tilgang til flere rettskilder, men ikke hele Lovdata Pro. Og se på regelverket i Lovdata Pro eksamensversjon.

Det kan tenkes forskjellige løsninger for en endret tilgang til kilder og endret regelverk i eksamensversjonen av Lovdata Pro. De fleste vil ha samme effekter som løsning 1; en del administrasjon, og muligheter for feil på eksamen for studentene.

Løsning 3. Tilgang til alt i Lovdata Pro. Ingen regler for utvalg og innarbeidelse, men fortsatt slik at det stenges for internettkommunikasjon.

Dette er den enkleste løsningen å administrere og enklest å forholde seg til for studentene i forberedelse og bruk på eksamen, utenom løsning 5, som er åpent internett. Det vil fremdeles være noe administrasjon og drift for å sikre god drift i silurveien, men det vil minske studentenes stress og usikkerhet rundt om de har gjort noe feil, og det vil være mye mindre sannsynlighet for tekniske feil.

Løsning 4. Også tilgang til andre rettskilder, databaser ol. Men valgt ut slik at det kan stenges for internettkommunikasjon.

Det er mulig å gi nedstengt tilgang til flere databaser og nettsider på skoleeksamen i silurveien, men de tekniske løsningene må være støttet og det er alltid en mulighet for at det skjer noe galt med slike tekniske løsninger. Dette er en løsning som kompliserer administrasjon og opplæring av studentene, og er ikke umiddelbart anbefalt. Lovdata Pro har en avtale med fakultetet som gjør at de sikrer en god drift under eksamener.

Løsning 5. Åpent internett. Åpen bok – også trykt materiale?

Et åpent internett med tilgang til alt vil gjøre det mulig å kommunisere over internett. Det bør ved en slik løsning også diskuteres om trykt materiale kan tas med, fordi det ikke vil være mulig å stenge ute nettstedet og databaser som inneholder pensumbøker (og det er ikke mulig for Universitetsbiblioteket å abonnere på digitale pensumbøker - forlagene tillater det ikke). Dette forslaget vil være nærmest det samme som å ha hjemmeeksamen ettersom dette forslaget innebærer at alt er åpent. Forskjellen mellom en slik løsning og hjemmeeksamen, slik de har vært under pandemien, er at man sikrer alle studenter like vilkår når det gjelder teknisk utstyr og arbeidsplass. og at det ikke er mulig å snakke sammen og samarbeide i grupper fysisk, og ha nærhet til en jurist som kan spørres.

Henvisninger til litteratur og rettskilder, og plagiatskontroll

Når det er tilgang til mange rettskilder og eventuelt litteratur på skoleeksamen, blir det også et spørsmål om det skal stilles krav til hvordan studentene henviser til kildene. Plagiering kan bli et større problem enn det til nå har vært på skoleeksamen.

Det har foreløpig ikke vært plagiatskontroll på skoleeksamen fordi studentene ikke har tilgang til åpne kilder. Dersom man skal gjennomføre plagiatskontroll på skoleeksamen vil det være tekniske og ressursmessige begrensninger som medfører at det vil være svært utfordrende å skulle avdekke potensielt fusk ved eksamen. Systemet sjekker bare besvarelsene som er lastet opp mot hverandre, og mot åpne kilder på internett. Det meste av pensum på våre emner er ikke lastet opp i Original, og dermed sjekkes de fleste oppgaver ikke mot pensum. Plagiatsystemet får imidlertid treff på alle åpne internettkilder som kan resultere i svært mange "falske" treff i eksamensbesvarelsene som både gjør det uoversiktlig og umulig å skulle finne de "reelle" treffene. Systemet sjekker også besvarelsene opp mot hverandre slik at besvarelser som har like formuleringer, kildehenvisninger eller der hvor studenten skriver inn oppgaveteksten i besvarelsene vil gi treff. Treffene må kontrolleres manuelt og er svært ressurskrevende. Videre, dersom studenten bruker pensum eller

henter tekst fra en lukket database (for eksempel databasene de har tilgang til via Oria), er dette noe vi ofte ikke vil få opp i en plagiatkontroll.

Lovdata Pro på hjemmeeksamen – erfaringer

På hjemmeeksamen har studentene hatt tilgang til alle hjelpemidler, og har siden våren 2020 ikke måttet forholde seg til eksamensforberedelser som følger et regelverk i Lovdata Pro. Funksjoner i Lovdata Pro er utarbeidet til å hjelpe en jurist i arbeidslivet, og det er mulig å utnytte utvalg, innarbeidelser og henvisninger på nyttige måter, som også kan ansees som fusk i en eksamenssituasjon. Studentene kan lage systemer i Lovdata Pro som hjelper i eksamensoppgaveløsning. Det har vært veldig få spørsmål angående Lovdata Pro til hjemmeeksamenene.

Tilbakemeldinger fra eksamensutvalg/faglærere i perioden med hjemmeeksamener har vært at det ikke ser ut som at alle studenter behersker kildesøk så godt (det har vært eksempler som har gjeldt søk etter konkrete rettskilder det har vært spurt etter i eksamensoppgavetekst), men dette kan henge sammen med hvor mye tid studentene har på en eksamen. Evalueringene av hjemmeeksamenene tyder på at det er for dårlig tid til å slå opp ukjente kilder på en kort eksamen (i hovedsak 4 timer). "Fordi det var mulig å benytte alle kilder på eksamen, ble studentene spurt om de benyttet seg av muligheten til å søke opp og lese litteratur under eksamenen. Høsten 2020 oppga 50,7% at de i liten grad brukte litteratur, mens 31 % brukte litteratur i noen grad. 14,8 % brukte ikke litteratur i det hele tatt, og kun 3,5 % brukte litteratur i stor grad." Fra fritekstsvaret "...var det kommentarer som viser at det høsten 2020 ikke var tid til stor grad av selvstendig bruk av kilder. Det var bare tid til å friske opp hukommelsen for kunnskap. Det er fremdeles nødvendig å ha studert godt for å klare å svare tilfredsstillende på eksamenen." Se CELL-rapport nr. 6 fra 2021 <https://www.jus.uio.no/cell/publikasjoner/evaluering/rapporter/cell-rapport-6-2021-hjemmeeksamen-rapport-3.pdf>

Historikk

Ved innføringen av Lovdata Pro som digitalt hjelpemiddel til eksamen mente JSU at det var viktig å begrense kildene for skoleeksamen slik at studentene ikke skulle måtte bruke masse tid til å søke etter rettskilder. Fra PMR 6. juni 2017 <https://www.uio.no/for-ansatte/enhetssider/jus/ledelses-og-utvalgsmoter/pmr/moter/2017/pmr4/protokoll.html>

"Videre er det ønskelig å begrense kildene for at eksamen ikke skal utvikle seg til en søkekonkurranse og for at studentene ikke skal "gå seg vill i kildene" og bruke alt for mye tid på å få oversikt over absolutt alt man har tilgjengelig under eksamen."

På møtet i PMR hadde faglærerne flere synspunkter, blant annet hadde de sympati med argumentene om stort kildetilfang, men fremhevet også at noe av det de skal lære er å kunne skille ut det som er relevant og ikke.

Det ble også nevnt at tilgang til forarbeider kan gjøre det utfordrende å lage oppgaver hvor svaret ikke ligger i dokumenter i Lovdata Pro. For eksempel vil det for noen fag være mange svar som kan ligge i forarbeidene.

Annet som kom frem er at det bør være mest mulig lik tilgang til rettskilder på alle studieårene, det kan bli kaotisk hvis kildetilfanget er ulik på de enkelte emnene.

En løsning på at studentene fikk tilgang til mange kilder var at faglærerne skulle utarbeide faglærerutvalg, som var samlinger av rettskildene faglærerne mente var relevante for sine fag.

Protokoll fra 17/12-2017 viser til innfasingsplanen for digitale hjelpemidler, se

<https://www.uio.no/for-ansatte/enhetssider/jus/ledelses-og-utvalgsmoter/pmr/moter/2017/pmr7/sakskart.html>

Eksamen med digitale hjelpemidler ble gjennomført første gang våren 2018, se innfasingsplanen:

<https://www.jus.uio.no/studier/aktuelle-saker/2017/digitale-hjelpemidler.html>

Lovdata Pro var neste gang tema på PMR 14. februar 2019. <https://www.uio.no/for-ansatte/enhetssider/jus/ledelses-og-utvalgsmoter/pmr/moter/2019/pmr1/Protokoll.html> Denne gangen var et sentralt tema at faglærerutvalgene skapte utfordringer, for eksempel kom det klager på at det var for mange rettskilder i faglærerutvalgene og usikkerhet hva disse faglærerutvalgene var. En del studenter hadde en forventning om at faglærerutvalgene var "pensum" og skulle læres inngående.

Dessuten var fusk et tema: Mange studenter var usikre rundt hva som er fusk og tillatt. Det var enighet om at reglementet ikke var godt og forårsaket usikkerhet blant studentene om hva som var tillatt og ikke tillatt. (Reglementet er ikke endret siden den gang, men arbeid rundt dette var påbegynt da Norge stengte ned mars 2020, dette ble lagt på is pga hjemmeeksamen.)

Fusk gjennom omgåelse av reglementet var også en problemstilling. PMRs holdning var da "...at de studentene som finner måter å omgå systemet og legger inn stikkord og lignende ikke vil dra noen særlige fordeler ut av dette under eksamen. Dette er en lite lur måte å bruke tiden sin på før eksamen."

Det ble på møtet i februar bestemt at utfordringene med faglærerutvalg skulle utredes, og være tema på et nytt møte i PMR. Ble satt på agendaen 18. sept. 2019 <https://www.uio.no/for-ansatte/enhetssider/jus/ledelses-og-utvalgsmoter/pmr/moter/2019/pmr4/protokoll.html> Faglærerutvalg ble utfaset, men JSU hadde dissens, på bakgrunn av "...at overgang til Lovdata har det vært et frislipp og økt kildetilfang i fagene, studentene ønsker klare føringer på hvilke rettsavgjørelser som de må kjenne særlig godt til."

Fusk var fremdeles et tema for studentene. Utfordringene ligger i måten utvalgsmapper og utvalg navngis og samles, og hvordan studentene bruker funksjonene for innarbeidelser, hvor markering av tekst og tekst som skrives inn i navn kan brukes til å blant annet å disponere oppgaver, lage huskelister ol. Det var fremdeles usikkerhet om slik utnyttelse av funksjonene i Lovdata Pro gir store fordeler for studentene ved oppgaveløsning på eksamen. En løsning som ble skissert er å lage eksamensoppgaver som ikke gir fordeler for de som utnytter funksjoner i Lovdata Pro, og at det derfor er viktig å gi god informasjon om mulighetene i Lovdata Pro til eksamensutvalgene.

Oppsummering

De ulike forslagene til løsning spenner mellom alt fra dagens løsning hvor vi har en kontrollert versjon med Lovdata pro i eksamensmodus (løsning 1), med de begrensningene dette gir, og til en helt åpen løsning der alt er tillatt, også inkludert åpent internett som gir tilgang til kommunikasjon med omverden (løsning 5). Mellom ytterpunktene har man løsning 3 slik man kjenner Lovdata i dag i "undervisnings- og studiemodus". I dette forslaget kan man innarbeide fritt og man kan fritt lage utvalg, men man er uten tilgang til åpent internett og kan derfor ikke kommunisere med andre.

Til diskusjon

PMR bes vurdere hva som er ønskelig fremover. Ønsker vi på skoleeksamen å gå tilbake til den ordningen vi hadde med Lovdata pro i eksamensmodus med meget begrenset kildetilfang, slik vi hadde før våren 2020? Dette innebærer en kontrollert tilgang til hjelpemidler slik vi kjenner fra før. Eller er det ønskelig med en mer utvidet løsning, og i så fall hvor utvidet skal tilgangen være? Dette vil påvirke hva slags eksamensoppgaver man skal lage, og også påvirke undervisning og administrasjon. PMR bes også diskutere om det evt. kan være ønskelig å prøve ut en mer utvidet løsning (for eksempel løsning 3) på andre semester av studiet, slik at man kan høste erfaring med hvordan dette fungerer (første semester har ikke skoleeksamen).